

Polska

Co warto wiedzieć o gospodarce

2015-06-10 13:09:31

Finlandia jest zaliczana do liderów technologii informatycznych, choć coraz częściej mówi się o możliwości utraty tej pozycji. Najważniejsze gałęzie fińskiej gospodarki to: przemysł elektroniczny, drzewny i branża metalowa.

Finlandia prowadzi zdyscyplinowaną politykę finansów publicznych. Nie oznacza to jednak, że kryzys nie dotknął tutejszej gospodarki. Wręcz przeciwnie: w 2009 r. PKB spadł aż 8,5 proc. Następane dwa lata - 2010 oraz 2011 rok - przyniosły wzrost o 3,4 proc. i 2,8 proc., jednak w roku 2012 nastąpił ponowny spadek PKB o 1,0 proc., a w 2013 r. o 1,4 proc., a jego wartość w cenach rynkowych wyniosła 193,4 mld euro.

Rozwój gospodarczy w 2013 r. był słaby. Spadły wydatki na konsumpcję i inwestycje prywatne, obniżył się eksport. Produkcja przemysłowa obniżyła się o 3,4 proc., bezrobocie wzrosło do 8,2 proc. W 2013 r. popyt w gospodarce fińskiej był utrzymywany głównie dzięki sektorowi państwowemu. Średnioroczna stopa inflacji wyniosła 1,5 proc.

Rok 2014 też nie był najlepszy: produkcja przemysłowa spadała, a bezrobocie rosnęło. W 2014 roku realny PKB nie zwiększył się, zakładano, że fińskie Ministerstwo Finansów, choć wcześniej spodziewało się wyniku na plusie w granicach 0,3-0,5 proc. Zmieniło prognozy m.in. z powodu spodziewanych konsekwencji unijnych sankcji wobec Rosji i odwetowej akcji Moskwy. Rosja jest ważnym partnerem handlowym Finlandii. Zmiany mogą nastąpić w 2015 r. Oczekuje się, że PKB wzrośnie o 1,2 proc.

źródło: Bank Światowy

Mimo trudności gospodarczych, Finlandia to mocny element unijnej gospodarki. W ostatnich 20-30 latach stała się jednym z najbardziej kreatywnych i innowacyjnych krajów na kontynencie europejskim. Jest liderem innowacyjności w UE, obok Szwecji. W 2012 r. relacja nakładów na działalność badawczo-rozwojową do PKB wyniosła 3,55 proc. (w Szwecji - 3,41proc.). Finlandia należy do państw o największym udziale energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii w 2012 r.: Szwecja (51,0 proc.), Łotwa (35,8 proc.), Finlandia (34,3 proc.) oraz Austria (32,1 proc.). Finowie prowadzą politykę polegającą na połączeniu rozwiązań pro wzrostowych z aktywnymi działaniami na rzecz racjonalnego zatrudnienia i umacnianiem dyscypliny finansowej.

Finlandia to kraj bardzo zamożny, którego PKB per capita przekracza 35 tys. euro (35,9 tys. euro w 2012 r. i 35,6 tys. euro w 2013 r.). Jednocześnie kraj ten mocno odczuwał skutki kryzysu gospodarczego, dlatego rząd opracował instrumenty wspierające gospodarkę, reformuje sektor publicznego oraz tnie wydatki publiczne. W 2012 r. przeprowadzono globalną reformę systemu promocji gospodarczej, łącząc kilka agend rządowych zajmujących się tą problematyką. Powstał nowy system skoordynowanych działań pod nazwą Team Finland. Poza granicami kraju system działa w oparciu o placówki dyplomatyczne i fińskie agendy rządowe.

W latach 2013-2016 rząd fiński chce, aby kraj wyszedł z kryzysu poprzez:

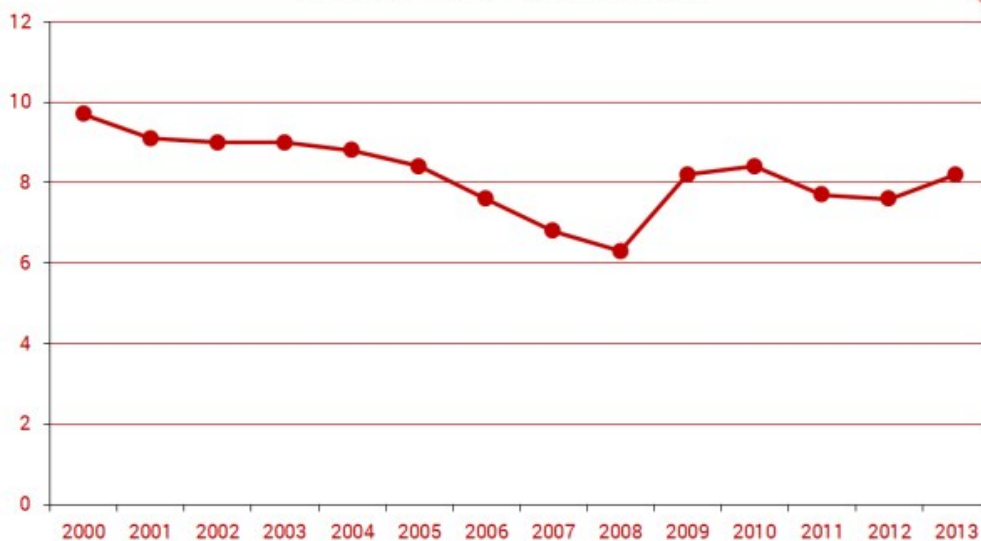
- wprowadzenie instrumentów fiskalnych: podwyższenie wachlarza różnych podatków, w tym VAT o 1 proc., podatku od transakcji finansowych, podatku solidarnościowego, podatku od spadków, od spółek energetycznych
- oszczędności w administracji państwowej: głównie w resorcie spraw zagranicznych, MON, MSW, resorcie sprawiedliwości, rolnictwa i leśnictwa
- reforma samorządów: zmniejszenie dofinansowywania samorządów z budżetu państwa do 2015 r. oraz zwiększenie w latach 2014-2015 wpływów samorządów z tytułu podatku dochodowego od przedsiębiorstw CIT, podwyższenie podatku od nieruchomości
- wprowadzenie instrumentów stymulujących wzrost gospodarczy: ulgi podatkowe dla przedsiębiorstw na ok. 300 mln euro, inwestycje w infrastrukturę transportowo-logistyczną w latach 2012-2018 za 1 mld euro

Zaoszczędzone pieniądze mają być przeznaczone w znacznym stopniu na działalność innowacyjną, badania i rozwój.

Świadczenia socjalne

Finlandia ma rozbudowany system świadczeń socjalnych. Usługi z zakresu służby zdrowia oraz na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych świadczą gminy. W ich gestii leży także edukacja przedszkolna, podstawowa, średnia, szkolenia zawodowe oraz kształcenie dorosłych, usługi biblioteczne; programy kulturalne oraz sportowe; zagospodarowanie przestrzenne; budowa oraz utrzymywanie infrastruktury lokalnej, w tym utrzymanie zieleni, ulic, zarządzanie energią, wodą oraz ściekami, portami; transport miejski, promocja lokalnej przedsiębiorczości oraz zatrudnienia. Działania Rad Regionalnych sprowadzają się do rozwoju gospodarczego regionów oraz planowania.

Bezrobocie całkowite (% całkowitej siły roboczej)

źródło: Bank Światowy

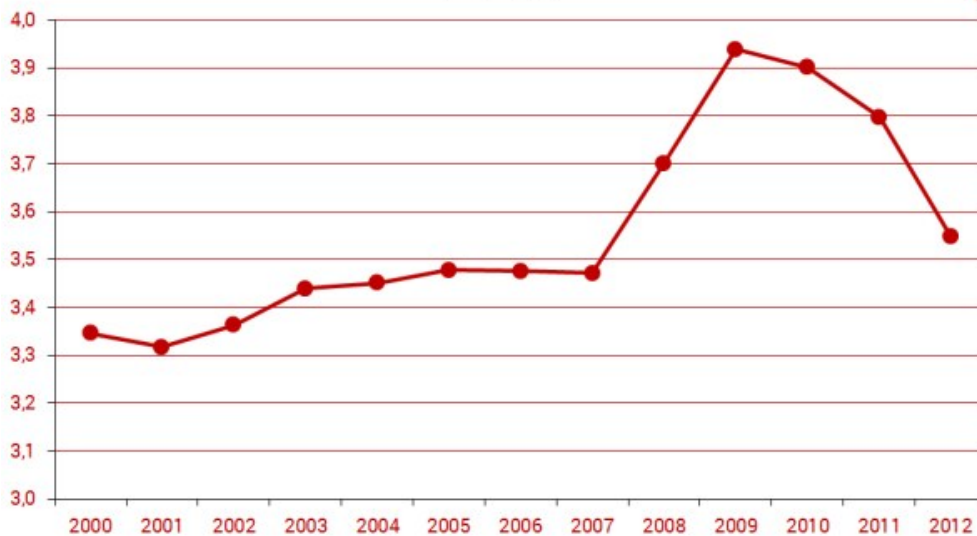
Gminy finansują swoje zadania dzięki środkom uzyskanym z podatków od dochodów osób fizycznych i prawnych, podatków od nieruchomości, bezpośrednich transferów rządowych, dochodów ze sprzedaży oraz innych opłat lokalnych. Władze lokalne mogą samodzielnie określić wysokość podatku od dochodu.

Ze względu na starzenie się społeczeństwa, migrację wewnętrzną i wyludnianie (bądź zagęszczanie się) niektórych obszarów, samorzady mają problem z równą dystrybucją usług dla mieszkańców. Prowadzana od kilku lat restrukturyzująca samorządów najmocniej dotknęła małe gminy, z populacją mniejszą niż 20.000 mieszkańców. Żeby lepiej dystrybuować usługi, muszą się łączyć w większe jednostki. Od początku wdrażania reformy liczba gmin spadła z 415 w 2007 r. do 320 w 2013 r.

Innowacyjność

Główną siłą fińskiej gospodarki jest innowacyjności. Finlandia jest jednym z nielicznych krajów UE, który spełnia warunki brzegowe wydatków na rozwój i innowacje, określone w unijnej strategii Europa 2020. Granica wynosi 3 proc. PKB, a w przypadku Finlandii jest to prawie 4 proc. PKB. Według raportu Global Competitiveness Index 2011-2012, Finlandia została sklasyfikowana na 4. miejscu na świecie pod względem otoczenia sprzyjającego innowacji (Polska znalazła się na 39. miejscu).

Wydatki na prace badawczo-rozwojowe (% PKB)

źródło: Bank Światowy

Finowie wychodzą z założenia, że innowacyjne rozwiązania są potrzebne nie tylko w sektorze produkcji, ale także w usługach i działalności instytucji publicznych. Komerccjalizacja wyników badań i szybki transfer technologii z ośrodków akademickich do biznesu to dzisiaj główne czynniki decydujące o potencjale i sile gospodarki opartej na wiedzy.

Polityka innowacyjna w Finlandii jest częścią polityki gospodarczej. Duże nakłady na rozwój nauki doprowadziły do powstania wielu innowacyjnych firm wykorzystujących nowoczesne technologie. W ten sposób powstała m.in. flagowa fińska firma Nokia (przejęta we wrześniu 2013 r. przez Microsoft). Innowacyjność w Finlandii dotyczy głównie produktu, procesów technicznych technologicznych związanych z jego wytworzeniem, a także różnego rodzaju usług eksperckich, w tym nowych metod pracy, organizacji, zarządzania nowymi markami.

Według Statistics Finland 46 proc. wszystkich fińskich przedsiębiorstw jest zaangażowanych w opracowywanie nowej technologii lub ulepszonych produktów bądź usług. Sektor prywatny ma 70-proc. udział w wydatkach na badania i rozwój. W Finlandii zatrudnionych jest 80 tysięcy pracowników naukowych, z których ponad połowa pracuje w firmach prywatnych, ok. 10 tys. w sektorze publicznym, a 30 tys. na wyższych uczelniach.

Rozwój innowacyjności w Finlandii wspierany jest przez system instrumentów finansowych i instytucjonalnych, przy czym ok. 30 proc. środków pochodzi z funduszy publicznych, a ok. 70 proc. dostarcza sektor prywatny. Rząd Finlandii przeznaczył w budżecie na 2014 r. 1,9 mld euro na finansowanie R & D (badań i rozwoju), czyli o 45,5 mln euro mniej niż rok wcześniej. Środki na finansowanie instytucji i organizacji bezpośrednio finansujących R & D przydzielane są tradycyjnie ministerstwom: Kultury i Edukacji, Gospodarki i Zatrudnienia, Spraw Socjalnych i Zdrowia oraz Rolnictwa i Leśnictwa.

Polityką dotyczącą badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji zajmuje się Rada ds. Badań i Innowacji, kierowana przez premiera. W skład Rady wchodzi: minister kultury i edukacji, minister gospodarki i zatrudnienia, minister finansów, eksperci z dziedziny nauki i technologii, przedstawiciele Akademii Finlandii, przedstawiciele Fińskiej Agencji ds. Technologii i Innowacji TEKES (The Finnish Funding Agency for Innovation TEKES), przedstawiciele Agencji SITRA (The Finnish Innovation Fund SITRA), przedstawiciele uniwersytetów oraz reprezentanci pracodawców. Rada ds. Badań i Innowacji jest odpowiedzialna także za koordynację polityki innowacyjności w skali kraju oraz za rekomendacje, które jest zobowiązana przedstawiać Radzie Ministrów oraz poszczególnym ministrom.

W fińskim systemie wspierania innowacyjności coraz większego znaczenia nabierają klastry i konsorcja, w których realizowany jest program popytowego podejścia do innowacji.

Za realizację polityki innowacyjności odpowiedzialne są w zasadzie dwa resorty: Ministerstwo Gospodarki i Zatrudnienia oraz Ministerstwo Kultury i Edukacji, pozostałe resorty pełnią rolę pomocniczą. Agencją Operacyjną dla Ministerstwa Gospodarki i Zatrudnienia jest Fińska Agencja ds. Technologii i Innowacji TEKES, natomiast Ministerstwo Kultury i Edukacji koordynuje działalność badawczo-rozwojową instytutów naukowych, centrów badawczo-rozwojowych oraz Akademii Finlandii. Oba resorty dysponują 80 proc. budżetu na innowacje i rozwój.

Należy jednak pamiętać, że w Finlandii finansowanie innowacyjności odbywa się głównie poprzez sektor prywatny. Specyficzny status w systemie posiada Agencja SITRA, która nie podlega rządowi ani żadnemu ministerstwu, a bezpośrednio fińskiemu Parlamentowi, co sprawia, iż jest niezwykle niezależną instytucją. SITRA finansuje projekty ze środków pochodzących z funduszy własnych lub Venture Capitals. Obecnie jej działalność skupiona jest na programach dotyczących wysokich technologii w sektorze ochrony środowiska, ochrony zdrowia, żywności i suplementów, energetyki oraz przemysłu mechanicznego. Udział SITRA w fazie początkowej projektu waha się w granicach 15-40 proc. kosztów.

W 1994 roku został zainicjowany rządowy program OSKE. Jego celem jest zbudowanie sieci powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami, ośrodkami akademickimi i naukowymi oraz instytucjami publicznymi, co ma przyczynić się do specjalizacji międzyregionalnej i wzrostu innowacji w regionach. W latach 2007-2013 z programu finansowanych było 13 Klastrow Kompetencji (Competence Clusters), służących współpracy regionalnej i wymianie doświadczeń.

Największym parkiem naukowo-technologicznym w Finlandii jest Centrum Otaniemi. Campus Otaniemi uznawany jest przez państwa nordyckie za czołowe centrum naukowo-technologicznej działalności, wyposażone w najnowocześniejsze zaplecze w dziedzinie informacyjno-komunikacyjnej: od sieci międzynarodowych klastrów w dziedzinie nano i mikroelektronicznych technologii, po światowej klasy organizacje badawczo- rozwojowe, instytuty akademickie. O sile Otaniemi decyduje mieszanka światowej klasy instytutów badawczych, ośrodków akademickich oraz ponad 800 firm, od start-upów do międzynarodowych korporacji działających w obrębie kampusu o powierzchni 4 km kw.

Finlandia jest jednym z wiodących krajów w sektorze Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (ICT). Obroty przedsiębiorstw z tej branży wyniosły prawie 7,5 mld euro w 2012 r. Zatrudnionych w nim było 53 tys. osób. W 2012 r. sektor wzrósł o 5,8 proc. w porównaniu z rokiem 2011, głównie za sprawą małych i średnich przedsiębiorstw.

Przemysł technologiczny, obejmujący m.in. przemysł metalowy, mechaniczny oraz elektroniczny i elektrotechniczny, jest wiodącym sektorem fińskiej gospodarki. W roku 2012 jego obroty pozostały na poziomie 2011 i wyniosły 67,6 mld euro, jednak były one zdecydowanie mniejsze od rekordowego roku 2008, kiedy osiągnęły 81,4 mld euro.

Przyjazna dla środowiska czysta technologia (cleantech) jest motorem napędowym sukcesu fińskich firm. Obroty ponad 2 tys. przedsiębiorstw w szeroko rozumianym sektorze cleantech wzrosły w roku 2012 o 12-15 proc. i wynosiły 24,6- 5,6 mld euro.

Finlandia wprowadza nowe technologie do sieci elektroenergetycznych, rozwija inteligentne systemy dostawy („smart grids”). Rozbudowywana jest energetyka wiatrowa, powstał program „Czysta energia” (Puhtaan Energian Ohjelma), którego celem jest zwiększenie udziału energii produkowanej w kraju, oraz rezygnacja z paliw kopalnianych.

Polityka innowacji jest prowadzona w innych sektorach gospodarczych Finlandii: w przemyśle rafineryjnym, maszynowym czy spożywczym.

Nowoczesna energetyka

Fiński rząd w 2008 r. przyjął Strategię Klimatyczno-Energetyczną do 2020 r. Przewiduje ona do 2020 r. wzrost zużycia energii. Strategia zakłada rezygnację z importu energii elektrycznej oraz podniesienie udziału energii

wytwarzanej ze źródeł odnawialnych.

Mimo że produkcja energii charakteryzuje się w Finlandii dużą dywersyfikacją, import surowców stanowi istotną pozycję. Według „Statistics Finland” z 2012 r. na 100 proc. całkowitego zużycia energii w Finlandii, energia jądrowa stanowiła 18 proc., energia wodna i wiatrowa - 4 proc., ropa - 24 proc., węgiel - 10 proc., torf - 5 proc., gaz ziemny - 8 proc., paliwa drewnopochodne - 23 proc., import netto energii elektrycznej - 5 proc., inne źródła - 3 proc. W przeciwieństwie do Niemiec, Szwajcarii i Belgii, Finlandia planuje rozwój energetyki jądrowej.

Dla Polski, która planuje budowę elektrowni jądrowej, współpraca z Finlandią może być atrakcyjna, szczególnie w kwestiach dotyczących bezpieczeństwa jądrowego i ochrony fizycznej obiektów jądrowych, gospodarki odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym. Jeżeli Finom uda się zrealizować plany rozbudowy elektrowni atomowych do 2020 r., które mają pokrywać ok. 60 proc. zapotrzebowania na energię, i rozwinię odnawialnych źródeł energii (mają pokryć do 2020 r. 38 proc. potrzeb), za sześć lat kraj stanie się niezależny energetycznie.

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego